

Кройтор Володимир Андрійович

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ORCID: 0000-0002-1849-5721

ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ІНТЕРЕСІВ ЯК ПРИНЦИП СУЧАСНОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ІННОВАЦІЙ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

Наукова робота присвячена дослідженню проблемних аспектів стимулювання розвитку дослідницької інфраструктури в Україні. Інновації є рушієм економіки, а продукти інтелектуальної творчої роботи - рушієм прогресу, економічного та культурного зростання. На сьогодні слід відмітити тенденції до зрушення фундаментальних засад регулювання інноваційної діяльності та відносин в сфері права інтелектуальної діяльності, що обумовлене загальними тенденціями, що відбуваються у світі. Сучасне правове регулювання прав інтелектуальної власності однією із своїх засад має баланс публічних та приватних інтересів. Однак сучасний розвиток суспільних відносин та світові тенденції призводять до зміни точки цього балансу. Основними факторами, які здійснюють вказаний вплив, є глобалізація та науково-технічний прогрес. Баланс змінюється на користь публічних інтересів, хоча при цьому в центрі уваги та піклування залишаються права та інтереси людини.

Ключові слова: баланс інтересів, право інтелектуальної власності, глобалізація, євроінтеграція.

Kroitor Volodymyr

*Doctor in Law, Professor, professor of Civil Law and Procedure Department of Kharkiv
National University of Internal Affairs*

ORCID: 0000-0002-1849-5721

BALANCE OF INTERESTS AS A PRINCIPLE OF MODERN LEGAL REGULATION OF INNOVATION MARKET'S FUNCTIONING AND GLOBALIZATION

The scientific paper is focused on studying areas of concern for promoting research infrastructure's development in Ukraine. Innovation is the engine of the economy, and the products of intellectual creativity are the engine of progress, economic and cultural growth. Today we should note the tendency to shift the fundamental principles of regulation of innovation and relations in the field of intellectual property law, due to general trends in the world. Modern legal regulation of intellectual property rights is one of its principles has a balance of public and private interests. However, the current development of social relations and global trends are changing the point of this balance. The main factors contributing to this impact are globalization and scientific and technological progress. The balance shifts in the public interest, although human rights and interests remain at the center of attention and care.

Key words: balance of interests, intellectual property law, globalization, European integration.

1. Уявлення про принципи права, пристосовані до особливостей тих чи інших суспільних відносин, є основою для формування засад їх правового регулювання, зокрема й функціонування ринку інновацій в державі та у світі. Інновації є рушієм економіки, а продукти інтелектуальної творчої роботи – рушієм прогресу, економічного та культурного зростання.

В цьому аспекті маємо зазначити, що принципами визнаються вихідні, основоположні засади, які є об'єктивними за змістом і суб'єктивними за формою вираження, виражають найбільш загальний характер правових вимог, є універсальними, оскільки впливають на всі норми, потребують урахування при кожному правозастосуванні, мають імперативний характер, оскільки відхилення від них неприпустимо, та визначають процес формування, функціонування та розвитку відповідної галузі права [1, с. 140].

2. Досить частими є заклики орієнтуватися на розвиток інноваційних технологій, на переосмислення ролі та значення інтелектуального продукту в українській економіці, перестати орієнтуватися на постачання сировини, а зробити інтелектуальну працю і її результати основою прибутку. В Указі Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [2] визначено, що сталий розвиток орієнтований насамперед на людину та поліпшення якості її життя у сприятливому соціально-економічному середовищі та екологічно чистому, здоровому, різноманітному природному довкіллі. Високий

інтелектуальний рівень людського потенціалу має забезпечити конкурентоспроможність країни у майбутньому.

Така ситуація є зрозумілою і вона склалася не нещодавно. Усвідомлення глобальної значущості інноваційного продукту в економіці почало формуватися ще в позаминулому столітті. На сьогодні слід відмітити тенденції до зрушення фундаментальних засад регулювання інноваційної діяльності та відносин в сфері права інтелектуальної діяльності, що обумовлене загальними тенденціями, що відбуваються у світі.

В 2012 році мегатрендами сучасного світу було названо:

1) індивідуальне розширення можливостей, що має призвести до скорочення бідності, зростання світового середнього класу, більшого освітнього рівня, широкого використання нових технологій зв'язку та виробництва та прогресу в галузі охорони здоров'я;

2) дифузія сили, що означає, що не буде гегемонічної сили, сучасний світ є багатополярним, і в ньому сила та влада визначатиметься союзами та коаліціями;

3) існування демографічних шаблонів, як то: звуження демографічної дуги нестабільності, економічне зростання може скоротитись у «старіючих» країнах, посилення урбанізаційних процесів; збільшення міграції;

4) зростання попиту на їжу, воду та енергію через збільшення світового населення [3].

Слід зауважити, що сучасні політичні, економічні та соціальні процеси вносять суттєві корективи. Ситуація з пандемією, кліматичні зміни та політична ситуація в світі потребують врахування під час вироблення стратегій створення нових моделей правових регулювання або зміни існуючих. Однак те, що в будь-якому разі право має слідувати за суспільними відносинами і реальним життям, а інколи і випереджати їх, є беззаперечним. Маємо зауважити, що в основі регулювання зазначених процесів є необхідність дотримання низки принципів взагалі, та зокрема принципу збалансованості інтересів.

3. *Принцип збалансованості інтересів* як принцип права досліджувався в роботах багатьох вчених. Зокрема, в юридичній літературі вірно зазначається, що

«отримання балансу інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності забезпечується наділенням їх рівними можливостями для реалізації цих інтересів. Справедливий баланс інтересів суб'єктів права, загалом, та права інтелектуальної власності, зокрема, повинно забезпечувати законодавством [4, с. 242].

Однак, перш ніж говорити про зміни в сучасному правовому просторі і про зміни в окремій правовій системі варто визначити передумови таких змін – їх першопричини. Першою, вартою уваги, *обставиною, яка впливає та визначає розвиток права та правових систем в сучасному світі є глобалізація*. Саме вона є передумовою розширення транскордонного правового регулювання, а також створення нових правових режимів в існуючих механізмів правового регулювання.

4. Глобалізаційні процеси носять суб'єктивно-об'єктивний характер. Окремі з них (загроза екологічної катастрофи) є результатом об'єктивної даності, яка хоча і не настала б без дій всіх суб'єктів світової арени, однак і вчинялися без спеціальної домовленості між ними. Окремі процеси стали результатом цивілізаційного розвитку. Так, розробка та становлення концепції природного невід'ємного права людини загострили та вивели на новий рівень проблеми неприпустимості тортур та нелюдського, жорстокого поводження з людиною, позбавлення життя тощо.

Що стосується права, то для правових систем світу глобалізація є фактором, який впливає і тим самим обумовлює форму та зміст управлінських рішень, об'єктивованих в нормах права. Проблему управління глобальними процесами відносять на сьогоднішній день до однієї з найбільш актуальних в сучасних умовах, оскільки її вирішення покликане сформувати новий тип управління транснаціональними соціально-політичними системами нарівні з націями-державами, які становлять сьогодні основу світового співтовариства [5, с. 8]. Політичні та правові рішення окремої держави в багатьох випадках впливають на правову дійсність, якщо не всього світу, то і не лише в межах кордонів однієї держави. Право, що виникає в межах однієї держави, все частіше має екстериторіальні наслідки. З іншого боку спостерігається загальна нездатність традиційних суб'єктів міжнародних відносин (держав) вирішувати проблеми

глобального масштабу. В результаті виникає необхідність іншого підходу до прийняття та об'єктивації управлінських рішень в різних сферах суспільного життя, і зокрема, до правового регулювання суспільних відносин. Глобалізація безсумнівно пливає на правову сферу. Призводить до кількісних і якісних зміни в політико-правовій сфері та окремих її елементах.

І, як вбачається, основними аспектами впливу глобалізації на правову сферу є такі:

- 1) глобалізація як причина уніфікації та гармонізації законодавства держав регіону та світу;
- 2) глобалізація як передумова розширення транскордонного правового регулювання;
- 3) створення нових правових режимів в існуючих механізмах правового регулювання за покликом глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кройтор В. А. Принципи цивільного судочинства та їх система: проблеми сучасної теорії та практики: монографія. Харків : Право, 2020. 672 с.
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення 27.01.2022).
3. Global Trends 2030: Alternative Worlds. December 2012. National Intelligence Council. URL: www.dni.gov/nic/globaltrends (дата звернення: 26.01.2022).
4. Чепис О. І. Баланс інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності крізь призму принципів пропорційності та справедливості. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Вип. 85. Одеса : Гельветика, 2020. С. 241-246.
5. Карпович О. Г. Планетарная парадигма развития и глобальное управление. *Закон и право*. 2013. № 6. С. 7–13.

REFERENCES

1. Kroitor V. A. (2020). *Pryntsypy tsyvilnoho sudochynstva ta yikh systema: problemy suchasnoi teorii ta praktyky*. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].

2. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku: Ukaz Prezidenta Ukrainy № 722/2019 vid 30.09.2019 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> [in Ukrainian].

3. Global Trends 2030: Alternative Worlds. December 2012. National Intelligence Council. URL: www.dni.gov/nic/globaltrends [in English].

4. Chepys O. I. (2020). Balans interesiv subiektiv prava intelektualnoi vlasnosti kriz pryzmu pryntsyviv proportsiinosti ta spravedlyvosti. *Aktualni problemy derzhavy i prava : zb. nauk. pr. - Current issues of state and law: a collection of scientific papers*. Vyp. 85. Odesa : Helvetyka, 241-246 [in Ukrainian].

5. Karpovich O. G. (2013). Planetarnaya paradigma razvitiya i globalnoye upravleniye. *Zakon i pravo - Law and right*, 6, 7–13 [in Russian].